

”שֵׁלֶשׁוֹת”

(לתמורות בתרגול-הסדר בצבא הבריטי)

מתוך התקנון של כל צבא אנו למדים מה ערך ניתן לתרגול הסדר כגורם חינוכי באימון הצבאי, נוסף לערך המעשי שיש לתרגול זה בפעולות צבאיות גרידא. כל מי שמצוי אצל שאלות החינוך הצבאי והמגמות שהוא קובע לעצמו. יכיר ללא היסוס בערכים שתרגול הסדר מקנה גם לחיל וגם למפקד, ערכים המהווים אבן בוחן עיקרית בחינוך כל חיל וכל יחידה צבאית, והוא ידגיש את הישגיו של תרגול-סדר מושכל בפיתוח המשמעת, הבקרה העצמית ו-”הרוח הגדודי” (Esprit de corps). אי לזאת חשוב להבין את מהות התמורות שחלו בתרגול הסדר בצבא הבריטי. בעיה זו חשובה במיוחד בשבילנו, ולא רק מתוך אספקט צבאי צרוף. הערכים שתרגול הסדר מקנה לחיל בתור פרט או בתור חבר לקבוצה צבאי, הם ערכים אנושיים כלליים. האיש בתור בן לחברה במסגרת משטר מסוים המושתת על סדר ומשמעת, זקוק לערכים אלה לא פחות מאשר החיל, ובמיוחד חשוב הדבר לגבי חנוך הנוער שלנו. ולא מקרה הוא, שתרגול הסדר תופש זה זמן רב מקום מכובד בחינוך הנוער - באגודות האספורט, בבתי הספר ובתנועות הנוער השונות. לא תמיד אמנם מכון התרגול הזה כראוי להקנית הערכים האמורים בתוך מגמות החינוך הכלליות. אבל אין ספק, שעלול הוא לשמש גורם חינוכי רב ערך, וראייה בעיה זו לתשומת לב מיוחדת מצד מחנכי הנוער ומדריכיו. הגדודים העברים אשר שרתו בצבא הבריטי במלחמה העולמית הורישו לנו את תרגול הסדר האנגלי, שנשתרש אצלנו. קבלנו אותו על תכנו וצורתו. וכנראה דבקה בנו גם השמרנות האופינית של האנגלים ולא דאגנו לבדוק, באיזו מידה מתאים תרגול-סדר זה לצרכינו. עד שבאו התמורות האחרונות במקור האנגלי, אשר את מהותן ברצוננו להגדיר כאן.

* * *

התמורות שחלו בתרגול-הסדר נוגעות בעיקר לתוכנו, אולם גם בצורת התרגול נראית נטיה מפורשת לשנויים יסודיים.

בספר ”אימון חיל הרגלים” האנגלי משנת 1937 אנו קוראים: -

”תרגיל-סדר הוא היסוד של המשמעת ו-”הרוח-הגדודי” והוא מהוה חלק מהאימון של כל יחידות חיל-הרגלים; - ואלו הם תפקידיו:
א. להשליט את ההרגל לציות.

ב. לעורר ולעודד, ע”י תנועה משותפת ומסודרת את גאותו של האיש על עצמו ועל היחידה שאליה הוא משתיך.

ג. לאפשר לגופי גייסות להסתדר ולנוע במהירות וללא בלבול.

ד. לחדש את רוח הגבורה בגייסות שנשתבשו.”

כל הבקי בתרגול הסדר האנגלי הקודם, גם אם יוציא את החלק הצרמוניאלי שבו, וישאיר לבחינה רק את החלק המעשי. המיועד לשמש את גופי הגייסות בשירות השדה, יבוא מיד לכלל מסקנה. שתרגול זה מושתת על יסודות שמקורם בעבר הרחוק. הטקטיקה החדשה לא השפיעה כמעט כלום על התכלית המעשית הנדרשת מתרגול-הסדר. מבחינה חינוכית משיגים אמנם על ידי תרגול זה את הערכים שצוינו בסעיפים (א) (ב) ו-(ד), אולם בנוגע לסעיף (ג) יבוא המבקר לידי מסקנה, שאין התרגול במבנה הקודמים עולה בד בבד עם התכלית המעשית הנובעת מהצרכים הטקטיים החדשים. המבנים הקודמים של יחידת חיל הרגלים, ובעיקר מבנה-המחלקה – היחידה הטקטית הראשונית – אינם צירוף הגיוני ממבני יחידות-המשנה שמהן מרכבת המחלקה (הכתות), אלא מבנים אשר את מקורם אין להבין היום, אם לא להפש את שרשם בתקופות קדומות יותר, אשר בהן שלטו עקרונות טקטיקה שונים מאלה של היום. במבנה המכונס של המחלקה לא ראו את הכתות, אשר היוו, כל אחת, יחידה טקטית נבדלת ועצמאית בקרב. נטשטשו התחומים בין היחידות האלו ואבד צביון העצמי – וזהו לקוי ניכר ופגם חינוכי ואימוני. ומכאן גם חוסר התאמה וקפיצה בלתי מובנת מן הסדר המכונס לסדר הקרבי. ברור, שהסיבה לכך נובעת מירושת העבר. האהבה המופרזת של האנגלים למסורת, היא אשר האפילה על הצורך וההכרח לשנות את הצורות שנתרוקנו מתכנן והתכחשו לתפקידן המעשי לאור הצרכים הטקטיים החדשים.

השינויים, שהוכנסו בתרגול החדש הם מהפכניים. לפי התקנון החדש שהופיע לא מכבר בוטל המבנה הקודם לגמרי. ראשית הונח היסוד, שכל יחידה מהוה צרוף של שלוש יחידות-משנה במקום ארבע. והי תמורה יסודית המושתתת על צרכי גמישות בתמרון ונזחות בניהול. שנית – כל מבנה הוא צירוף מסקני של מבני יחידות המשנה שלו. כך, למשל, במבנה המחלקה בסדר המכונס נראות שלוש כתות: כל אחת במבנה היא יחידת-קרב עצמאית מבלי לפגוע אף במשהו בחטיבתה השלמה של המחלקה. כל כתה נכונה בכל רגע להבדל מהמחלקה ולהיות גורם קרבי-טקטי עצמאי, וכן נכונה היא להצטרף מיד למחלקתה לצרכי מסע, חניה וריאורגניזציה, מתוך מינימום של זמן ומכסימום של נידות, וללא סכנת התגודדות.

מתוך העקרונות האמורים נובעים השינויים האלה:

המחלקה נערכת, לפי התקנון החדש, בשלושה טורים ולא בשניים, כפי שזה היה קודם. כל טור וטור היא יחידה בפני עצמה – כתה. המבנה הזה הופך לשדרת מסע בשלוש (אין יותר רביעיות) ע"י הפניתו לימין או לשמאל. עריכתה של היחידה, הסעתה, פריסתה נעשו מהירים ביותר. תפקידו של הפרט בתרגילים נעשה פשוט יותר – חסכון זמן באימון. בקרתו של המפקד נעשתה פעילה יותר. מטרת התרגול ברורה למתאמן ולמדריך, הכל מכוון לקראת פעילות קרבית.

מלבד זאת יש לציין מפנה גם בצורת התרגול. במדה ידועה נאמן עוד

התרגול החדיש לתנועת המהוקצעות ולקצב המיוחד וכיו"ב, התובעים מהסרט שינון ותרגול רב, אבל בזה אין לראות ליקוי לגבי המגמה החינוכית שבתרגול-הסדר. אדרבה, תנועות קצובות וקצב מהיר חשיבות מרובה נודעת להם בפיתוח הזריזות, השליטה העצמית ויתר הערכים, אשר על התרגול להקנות לחניכים. השנוי בצורת התרגול מתבטא בעיקר בחיסול האופי הצרמוניאלי שהיה עד כה לתרגילים שונים. כך, למשל, סולק החלק הצרמוניאלי, שהיה נהוג עד כה ב"כידון הנשק" ונשאר רק החלק המעשי שבו, הנדרש לצרכי המטרה גרידא, וכיו"ב.

אפשר לציין בחיוב רב את התמורות שחלו בתרגול הסדר האנגלי. הוא מחנך את החיל והמפקד לתכליתיות המושתתת על עקרונות הטקטיקה החדשה. הוא מקנה גם לחיל וגם למפקד ערכים חשובים למלוי תפקידם ביעילות מכסימלית ומתוך הסכון רב בזמן האימון. אלה הם הישגים חשובים בתחומי בעיות החינוך והאימון הצבאי.

* * *

חשיבות מיוחדת יש לתמורות האמורות גם לגבי בעיות חינוך הנוער שלנו. היתרונות הנובעים מהתרגול החדיש בשביל החינוך הצבאי קימים גם בשביל חינוך הנוער, ויש להעריך במיוחד את העובדה, שהתמורות הנזכרות חוסכות זמן רב באימון – גורם חשוב במציאות שלנו – והופכות את התרגול הקשיה לאימון בעל תוכן וענין. ההישגים של התרגול החדיש עלולים לשמש ביתר אמונה את צרכי החינוך המיוחדים שלנו, במדה שהמדריכים יבינו את מהות התרגול וירכשו לעצמם נסיון מספיק בהדרכה ובאימון, ובמדה שנחדל למסור את התרגול הזה לידי כל בר בי רב ו"צרכן" סתם.

קפטן לידל-הרש

אימון מהיר של טירונים

הרשימות של קפטן לידל-הרש, הנחונות מטה, פורסמו במשך חדשי הקיץ ב"טיימס" בחתימת "סופרנו הצבאי". עיקרן של הרשימות, בכמה קיצורים, נכנס לספרו האחרון של לידל-הרש – "הגנתה של בריטניה". הרשימות התכוננו למחנות האימון המרובים של הצבא הטריטוריאלי והמיליציה, המקיימים באנגליה בקיץ בחדשי יולי-אוגוסט בעיקר. המערכת.

א. מקומה של ההדרכה הטקטית באימון מואץ רבות הן הבעיות המתעוררות בקשר עם ההרחבה הגדולה והסתאומית של הצבא, שקבלנו עלינו עתה לבצע. השגת מספר האנשים הדרוש הוא ענין פשוט בהשוואה להפיכתם לכח מאורגן. קשה ביותר הוא זה, שתחת לחץ הסכנה צריך להקים את המכונות